

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ АГРОЕКОЛОГІЇ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ВГО «АСОЦІАЦІЯ АГРОЕКОЛОГІВ УКРАЇНИ»
УНІВЕРСИТЕТ КОБЕ ГАКУЇН (ЯПОНІЯ)
AGH УНІВЕРСИТЕТ НАУКИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ (ПОЛЬЩА)
КРАКІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ (СУЕ) (ПОЛЬЩА)**

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ЗБАЛАНСОВАНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ:
ТРАДИЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ»**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
«BALANCED ENVIRONMENTAL MANAGEMENT: TRADITIONS,
PROSPECTS AND INNOVATIONS»**

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

КИЇВ

3 – 4 листопада 2022 р.

Міжнародна науково-практична конференція

*ЗБАЛАНСОВАНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ: ТРАДИЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ
ТА ІННОВАЦІЇ*

УДК 504.065:517.34.8

Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 3–4 листопада, 2022 р.) – К.: ДІА, 2022. – 210 с.

Видання містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем природокористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У доповідях учасників представлено економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення збалансованого природокористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері екології, теорії і практики природокористування, охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки.

Матеріали подаються в авторській редакції

©Інститут агроєкології і природокористування НААН, 2022

Горган Т.М., Безноско І.В., Туровнік Ю.А. Мікроміцети видів <i>Trichoderma</i> spp. у антагоністичних взаємовідносинах з мікроміцетом виду <i>Fusarium oxysporum schlecht</i>	72-74
Городиська І.М., Кравчук Ю.А. Сидерація як один з основних чинників органічної системи землеробства	74-76
Грановська Л.М., Томницький А.В. Кліматичні зміни як ризики для формування збалансованої системи природокористування	77-78
Добряк Д.С., Мельник П.П., Сахарнацька Л.І. Наукові підходи до еколого-економічного управління у природокористуванні агроєкосистем	79-80
Дребот О.І., Олійник Г.Б. Основні засади збалансованого розвитку сільських ОТГ	81-82
Дребот О.І., Тарнавський В.А. Аналіз фіскального регулювання сільськогосподарського землекористування у розрізі прикордонних територій	83-85
Данільченко В.Е., Дем'янюк О.С. Созологічна оцінка біотопів Карпатського біосферного заповідника в контексті реалізації Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат	85-87
Дегодюк Е.Г., Літвінова О.А. Тривалий моніторинг аридизації в землеробстві за змін клімату в Україні	87-89
Дубровський В.Ю. Сучасний стан та традиції природокористування (на прикладі територій природно-заповідного фонду Кіровоградської області)	90-91
Дудич Л.В., Дудич Г.М. Сучасні аспекти землеустрою земель сільськогосподарського призначення	92-93
Дерев'яно В.А., Маліновська О.Я. Інформаційне забезпечення публічного управління в сфері природокористування	94-95
Євтушок В.А., Маліновська О.Я. Економічні важелі, як інструмент для регулювання комплексного природокористування	96-97
Єременко В.В., Маліновська О.Я. Ефективність дії механізмів публічного управління в екологічній сфері в Україні	97-99
Зіновчук Н.В. Аналіз економіко-математичних моделей змін клімату	100-101

*Дребот О.І.,
д.е.н., проф.,
академік НААН
Інститут агроекології і природокористування НААН
м. Київ, Україна;
Тарнавський В.А.,
асистент
Білоцерківський національний аграрний університет,
м. Біла Церква, Україна*

АНАЛІЗ ФІСКАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У РОЗРІЗІ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ

В сучасних умовах особливої актуальності набуває екологобезпечне використання земель, збереження їх природно-ресурсного потенціалу, оскільки нераціональне сільськогосподарське землекористування в Україні призвело до зниження родючості ґрунтів, поширення ерозійних процесів, збільшення площ забруднених і деградованих земель [6, С.1]. Сільськогосподарська галузь є однією з найбільших та традиційно розвинутих галузей економіки України, що використовує землі сільськогосподарського призначення для отримання економічного результату [2, С.46].

Із загальної території країни площею 60 млн га сільськогосподарські угіддя складають 42,7 млн га (70,8%). Із них 33 млн га земель – це рілля, порівнюючи з 18 млн га у Франції, 12 млн га в Німеччині та 11 млн га у Польщі. Україні також належить третина всього світового фонду чорноземів - дуже родючих ґрунтів, які можуть давати високі врожаї за належних умов господарювання. Крім того, Україна наділена стратегічним розташуванням із виходом на сільськогосподарські ринки Європи, Близького Сходу, Північної Африки та Азії. Усі ці чинники повинні допомогти державі Україні належним чином скористатися своїм сільськогосподарським потенціалом для прискорення економічного зростання та покращення рівня життя населення.

Однак, на жаль, продуктивність сільського господарства в Україні становить лише невелику частку від рівня продуктивності в інших європейських країнах та країнах, із якими Україна конкурує на аграрних ринках. Об'єм доданої вартості сільськогосподарського виробництва на один гектар сільськогосподарських угідь в Україні у 2019 році становив 355 доларів США, порівнюючи з 792 дол. у Польщі, 502 дол. у Бразилії, 1316 дол. у Німеччині, 1558 дол. у Франції та 456 дол. у США [1, С. 6].

Аналізуючи темпи зросту посівних площ та обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, ми зауважуємо прямо пропорційний зв'язок цих показників. За період з 2014-2020 року посівні площі зросли на 10,5%, а обсяги валового збору на 17,3%, що є надзвичайно позитивною динамікою. Хоча збільшення посівних площ має негативний антропогенний вплив на довкілля, та в майбутньому екстенсивне використання сільськогосподарських площ має скорочуватись на користь інтенсивного виробництва.

Користуючись показниками Організації міжнародного співробітництва та розвитку, ми констатуємо, що підтримка сільськогосподарських виробників в Україні, виміряна оцінкою підтримки виробників (PSE), є низькою порівняно з іншими країнами. PSE був нестабільним протягом останніх трьох десятиліть,

головним чином через коливання підтримки ринкових цін (MPS). Проте в останні роки коливання PSE скоротилися близько нуля, становлячи в середньому 1,7% від валових надходжень сільськогосподарських підприємств протягом 2019-21 років.

Протягом більшої частини останніх двох десятиліть MPS був від'ємним із середніми цінами виробників, нижчими за міжнародні базові рівні, але зі значними коливаннями залежно від товарів і часу. Завдяки тарифному захисту внутрішні ціни на м'ясопродукти та цукор були вищими за міжнародні референтні рівні, тоді як ціни на більшість зернових та молоко були загалом нижчими за світові. В останні роки загальний вплив державного втручання на ціни, ймовірно, був обмеженим, і з 2018 року загальний рівень для сектора сільського господарства був дещо позитивним.

Таблиця 1

Динаміка державної підтримки рослинництва України та прикордонних регіонів, грн

№		2019	2020	2021	2021/2019
1	Житомирська область	19 089 067,00	199 313 496,00	151 575 935,00	7,94
2	Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	15 132 567,00	198 040 496,00	150 665 935,00	9,96
3	Надання кредитів фермерським господарствам	3 956 500,00	1 273 000,00	910 000,00	0,23
4	Київська область	44 484 248,00	2 994 140 191,00	378 056 452,00	8,50
5	Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	34 704 248,00	2 992 573 291,00	376 016 452,00	10,83
6	Надання кредитів фермерським господарствам	9 780 000,00	1 566 900,00	2 040 000,00	0,21
7	Чернігівська область	34 381 740,00	178 437 490,00	109 445 161,00	3,18
8	Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	26 957 740,00	176 092 490,00	107 615 161,00	3,99
9	Надання кредитів фермерським господарствам	7 424 000,00	2 345 000,00	1 830 000,00	0,25
10	РАЗОМ	97 955 055,00	3 371 891 177,00	639 077 548,00	6,52
11	Україна	865 876 815,00	4 031 385 373,00	4 712 394 875,00	5,44
12	Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	640 793 815,00	3 965 818 473,00	4 662 394 875,00	7,28
13	Надання кредитів фермерським господарствам	225 083 000,00	65 566 900,00	50 000 000,00	0,22

Джерело: Сформовано автором на основі даних [3;4].

Бюджетна підтримка виробників, головним чином у формі податкових пільг і підтримки виробництва для короткострокових позик і накопичення основного капіталу, становить менше 1% від валових надходжень сільськогосподарських підприємств, але сприяла позитивній загальній підтримці виробників протягом останніх чотирьох років. Додаткова підтримка надавалася з 2020 року в умовах пандемії COVID-19, але залишалася невеликою, становлячи 0,4% бюджетної підтримки виробників у 2020 році та 1,8% у 2021 році.

Підтримка загальних послуг зросла з 2015 року, але залишається низькою порівняно з іншими країнами. Протягом 2019-21 років оцінка загальної підтримки послуг (GSSE) становила в середньому 0,6% від вартості сільськогосподарського виробництва, що вдвічі менше, ніж на початку 2000-х років. Більшість цих витрат йде на інспекційно-контрольні служби та сільськогосподарські школи. Загальна підтримка сектора дещо зросла у відносному вираженні, із середнього 0,4% ВВП у 2000-02 роках до 0,6% у 2019-21 роках [Помилка! Джерело посилання не знайдено.].

Державна підтримка сільськогосподарських землекористувачів має стимулювати до інтенсивного методу господарювання. Україна має орієнтуватись на розвинуті країни Європейського Союзу та збільшувати частку

державної підтримки для сільськогосподарських товаровиробників одноосібників та фермерських господарств.

Список використаних джерел:

1. Біла книга «Стратегія розвитку земельних відносин в Україні». Міністерство аграрної політики та продовольства України. Офіційний сайт 2021. URL: https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/PDF/Land-strategy_220530_092343.pdf
2. Дребот О.І., Тарнавський В.А. Сучасний стан та тенденції розвитку сільськогосподарського землекористування в Україні. Агроекологічний журнал. 2022. №2. С. 46–54. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.2.2022.263316>
3. Звіт щодо отримувачів державної підтримки в галузі АПК. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Офіційний сайт 2022. URL: <https://minagro.gov.ua/pidtrimka>
4. Сільське господарство України 2020: статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України, 2021. 231 с.
5. Organisation for Economic Co-operation and Development (2022) available at: <https://www.oecd.org/country/ukraine>
6. Tarnavskiy, V. (2022). Ecological and economic provision of fiscal regulation of agricultural land use. World Science, 5(77). https://doi.org/10.31435/rsglobal_ws/30092022/7860

Данільченко В.Е.,

аспірант

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ, Україна

Міністерство захисту довкілля та

природних ресурсів України,

м. Київ;

Дем'янюк О.С.,

д.с.-г.н., проф., чл.-кор. НААН

Інститут агроекології і природокористування НААН,

м. Київ, Україна

СОЗОЛОГІЧНА ОЦІНКА БІОТОПІВ КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ РАМКОВОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ОХОРОНУ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК КАРПАТ

Рамкову конвенцію про охорону та сталий розвиток Карпат підписано 22 травня 2003 р. та ратифіковано Законом України № 1672-IV (1672-15) від 07.04.2004 [1], яка спрямована на підтримку та збереження, а також сталий розвиток Карпатського регіону в цілому, а особлива увага приділена моделі розумного управління природоохоронними територіями.

Карпатський біосферний заповідник, як одна з провідних установ природно-заповідного фонду Карпатського регіону, є одним з основних суб'єктів здійснення та впровадження цінностей, включених у Рамкову конвенцію про охорону та сталий розвиток Карпат [2]. Однак незважаючи на статус заповідника і міжнародні зобов'язання, території заповідника піддаються антропогенному впливу, а сам Карпатський регіон має неблагополучну екологічну ситуацію [3].

Враховуючи пріоритетні завдання наукових досліджень ПЗФ на сучасному етапі, визначені В. Коніщуком [4], для Карпатського біосферного заповідника